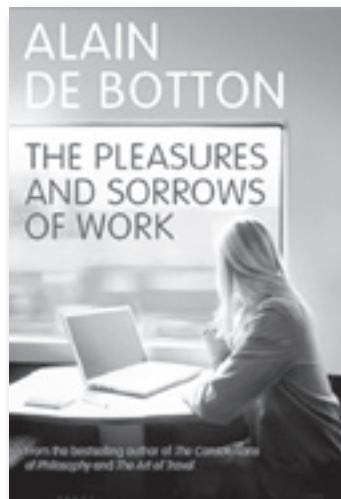

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

In zijn nieuwe boek neemt Alain de Botton ons mee op zijn zoektocht naar passie op de werkvloer. Hij loopt een paar dagen mee met een havenarbeider, een rakettechnoloog, een accountant, een marketeer en acht andere beroepen, en onderzoekt hoe het komt dat we ons met zo veel energie overgeven aan ons werk. Wat maakt ons werk eigenlijk bevredigend? Hoe kan werk zelfs zo bevredigend zijn dat we er onze identiteit aan kunnen ontleenen? In feite begint de zoektocht van de Alain de Botton daar waar de onderzoeksvragen van een econoom ophouden. Wanneer economische bedrijvigheid aan de efficiëntievoorwaarden voldoet, heeft de econoom zijn werk gedaan en gaat naar huis. Maar juist daar wordt het interessant voor de auteur, die zich afvraagt hoe bevredigend de baan is van de schilder die in drie jaar tijd een vuurtoren schildert om vervolgens weer van onderaf opnieuw te beginnen. Of de baan van de hoogleraar die zich uitsluitend bezighoudt met de werking van enzymen in de menselijke lever. In de moderne samenleving leeft het idee dat werk ons gelukkig moet maken. Werk dient een bron van voldoening te zijn waarin je creativiteit kunt uiten en je jezelf kunt ontplooiën en ontwikkelen. Alain de Botton herinnert ons eraan dat daar vroeger nog wel eens anders over gedacht werd: Aristoteles schreef al over de onverenigbaarheid van voldoening en een betaalde baan. Volgens hem maakt financiële nood je tot de gelijke van een slaaf of dier. Lichamelijke arbeid zou zelfs leiden tot psychische deformaties. Alleen voldoende eigen vermogen zou burgers volgens Aristoteles in staat stellen de hogere geneugten van muziek en filosofie te leren kennen. Ook in het vroege christendom was werk niet bedoeld als bron van geluk of voldoening: de beproevingen van de arbeid waren een toepasselijke en onvermijdelijke manier om te boeten voor Adams zonden. En ook in de Romantiek leefde het denkbeeld dat er bij werk geen sprake kon zijn van oprechte passie.

Alain de Botton neemt expliciet afstand van dit klassieke paradigma. Je zou kunnen stellen dat hij het klassieke paradigma als zijn nulhypothese neemt en onderzoekt of deze kan worden verworpen. Hierbij probeert hij als het ware objectief te handelen en hij beschrijft situaties alsof hij van een andere planeet komt. Wanneer de vrouw die hij volgt op weg naar haar werk instapt in de metro, noteert hij: "De reeds geïnstalleerde passagiers kijken niet op en laten op geen enkele manier blijken dat ze de nieuwkomer waarnemen, maar ze verraden zich door behendig hun ledematen te verschikken."

Botton, A. de (2009) *The pleasures and sorrows of work*. Londen: Hamish Hamilton.

Of de nulhypothese al dan niet wordt verworpen, dat laat Alain de Botton het liefst aan de lezer zelf over. Aan de ene kant vindt de schrijver wel degelijk de passie op de werkvloer waar hij naar op zoek was: hij ziet hoe technici plezier hebben in het spelen met wiskundige formules en hoe rakettechnologen bevredigd een succesvolle lancering aanschouwen.

Toch is Alain de Botton niet overtuigd van de zegeningen van het werkzame leven. Wanneer hij een paar dagen meeloopt met een accountant noteert hij: "In het accountantskantoor is het leven niet langer geheimzinnig, droevig, kwellend, ontroerend, verwarrend of naargeestig; het

is een overzichtelijk strijdtoneel waar doortastend kan worden gehandeld." En dat is volgens de auteur misschien wel de reden waarom veel mensen zich met passie overgeven aan hun werk: het werkzame leven maakt voor velen een einde aan levensvragen, twijfels, spanning en onberekenbare verlangens. Alain de Botton gelooft niet dat voldoening of geluk gevonden kan worden door jezelf volledig over te geven aan je werk. Sterker nog, nadat hij enkele dagen is meegelopen met een loopbaanbegeleider concludeert hij dat het vinden van geluk via werk eerder uitzondering is dan regel. De verwachting van velen dat werk zal zorgen voor voldoening in het leven is volgens Alain de Botton dan ook irrationeel. Deze irrationaliteit heeft een hoge prijs: wanneer we verwachten dat werk ons gelukkig maakt, dan zullen twijfels en teleurstellingen op het carrièrepad al snel leiden tot schaamte en gekweldheid in plaats van te worden ervaren als onvermijdelijke aspecten van het leven.

De lezer blijft daarmee achter met een ietwat verward gevoel over de zegeningen van de arbeid. En dat zal ongetwijfeld de bedoeling geweest zijn van de auteur, die niets liever ziet dan dat u na het lezen van zijn boek nog een poosje verder filosofeert over het nut van al dat harde werken.

ROEL MEHLKOPF

Promovendus aan de Universiteit van Tilburg